הזהב פרק רביעי בבא מציעא נח.

נשבעין לגזברים ואם לאו נשבעין לבני העיר ובני העיר שוקלין אחרים תחתיהן [א]נמצאו או שהחזירום הגנבים אלו ואלו שקלים הם ואין עולין להם לשנה הבאה אמר שמואל [ב]הכא בנושא שכר עסקינן [ג]ונשבעין ליטול שכרן אי הכי נשבעין לגזברין לבני העיר מבעי ליה אמר רבה נשבעין לבני העיר במעמד גזברין כי היכי דלא נחשדינהו ואי נמי כי היכי דלא לקרו להו פושעים והא נגנבו או שאבדו קתני ושומר שכר בגניבה ואבידה חיובי מיחייב והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי אגרייהו מיהא לפסיד [ד]אמר רבה [ג]נגנבו בלסטין מזויין אבדו שטבעה ספינתו בים רבי יוחנן אמר הא מני ר"ש היא [ה]דאמר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ונשבעין עליהם התינח עד שלא נתרמה התרומה משנתרמה התרומה קדשים שאינו חייב באחריותן נינהו דתניא [ו]תורמין על האבוד ועל הגבוי ועל העתיד לגבות אלא א"ר אלעזר השבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהו בני אדם מזלזלים בהקדשות: נושא שכר אינו משלם: רמי ליה רב יוסף בר חמא לרבה תנן נושא שכר אינו משלם ורמינהי [ז]השוכר את הפועל לשמור את הפרה לשמור את התינוק לשמור את הזרעים אין נותנין לו שכר שבת לפיכך אין אחריות שבת עליו היה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע נותנין לו שכר שבת לפיכך אחריות שבת עליו מאי לאו לשלם לא [ח]להפסיד שכרו אי הכי רישא דקתני אין אחריות שבת עליו הכי נמי דלהפסיד שכרו ומי אית ליה שכר שבת והא קתני אין נותנין לו שכר שבת אשתיק א"ל מידי שמיע לך בהא א"ל הכי אמר רב ששת [ט]בשקנו מידו וכן א"ר יוחנן [י]בשקנו מידו: ר"ש אומר קדשים שחייב באחריותן יש להן אונאה ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה: תני תנא קמיה דר' יצחק בר אבא קדשים שחייב באחריותן חייב שאני קורא בהן [יא]בה' וכחש ושאינו חייב באחריותן פטור שאני קורא בהן בעמיתו וכחש אמר ליה כלפי לייא

איפכא

נשבעין לגזברים. שלא פשעו בהן שהן בעלי הדין דמכיון שתרמו את הלשכה אין אחריות אחידה על הבעלים אלא על ההקדש כדאמרינן לקמן תורמין על האבוד שיהא חלק בקופות הללו למי ששלח שקלו ואחד ואינו יודע עכשיו שאחד מקודש לכן שוב אין תורמין עליהם אלא על מנת שישלחו להם אחריהם תחתיהם לפיכך בני העיר הן בעלי הדין של שלוחים: **נמצאו.** קאי אאחדו: **שהחזירום.** קאי אנגנבו: **אלו ואלו שקלים הם.** דכיון דקדוש קדוש: **הכא בנושא שכר עסקינן.** כלומר שבועה זו לא ליפטר מתשלומין היא דלאו שומר חנם נשבע על הפשיעה ולא נושא שכר משלם גניבה ואבידה כי מתני' ושבועה זו כדי ליטול שכרן נשבעין שאינן כרשותן וגוזלין שכרן מן בני העיר. ולקמיה פריך והא כיון דשומר שכר יש עליו לשומרו מגניבה ואבידה ולא שמר לא השלים עבודתו אין לו ליטול שכר: **נשבעים לגזברים.** בתמיה. והלא אין שכרן אלא על בני העיר: **נשבעים לבני העיר.** ליטול שכרן ובמעמד הגזברים מפני שההפסד על ההקדש: **והכא נמי נהי דשלומי לא משלמי.** דאימעט הקדשות מתשלומי שומרים: **אגרייהו מיהא לפסיד.** שהרי נשתעבדו לשומרן מגניבה ואבידה ועל מנת כן היו נוטלין שכר והרי לא השלימו מלאכתן: **כלסטים מזוין.** דאונס הוא ולשמירה זו לא קבלו עליהם: **הא מני ר"ש היא.** במסכת שבועות (ד' מב:): **יש לכן אונאה.** נכדי גרם לה ומאן דגרים לה לא ידע שאמר ר"ש בהדיא לגבי שבועה והולכך לגמרא ממשנתנו: **שחייב באחריות.** שהמפקיד חייב באחריות הלכך כדידיה דמי לר"ש והכא נמי חייבין כל בני העיר לשקול אחרים תחתיהן: **תורמין על האבוד.** כשהיו ממלאים שלש קופות מכסף הלשכה והיא תרומה ליקח מכסף הקופות כל קרבנות צבור ותורמין לותן ע"מ שיהו שלש קופות רשם ותרומה לשריים שיהו אותן שהביאו שקלים הנשארים בלשכה זוכים בתרומת הקופה להיות הקרבנות גם עליהם ותורמין אותן אע"פ ששלח שקלו ואחד לו ואין ידוע לו: **ועל הגבוי.** ועודנו בדרך: **ועל העתיד לגבות.** מי שנאנס ולא שלח שקלו באדר היה משלחו כל השנה כולה ונותנין בשופר שכתוב עליו תקלין חדתין והלשכה היתה נתרמה ג' פעמים בשנה בפרום הפסח ובפרום עצרת ובפרום החג[ו] וכשמגיע זמן לתרום נותנין מעות השופר בלשכה ותורמין וכשתורמין תרומה לחשונה מתנין רק שהיה מודיעין שיחדוש לעומר ומעצמן היו נמנעין מליקח[ז]: הא

אף על העתיד לגבות וגם בשביה ובשליחות והמכיא אחר שנתרמה השליחות נותנו לשופר ששמו תיקלין עתיקין ונופל לשירי הלשכה ומהן באין חומת העיר ומגדלותיה[ח]: **אלא אר"פ.** לעולם שבועה זו ליפטר מן התשלומין היא ובשומר חנם ודקשיא לך מתני' דאורייתא פטור לגמרי ורבנן הוא דתקון לה שלא יחלוו בהקדשות בשמירתן: **השוכר את הפועלים.** גזבר של הקדש ששכר פועלים משל הקדש: **לשמור את הפרה.** לחומה שלקחוה ושומרין אותה שלא תיפסל בעליית עול או במום: **לשמור את התינוקות.** שלא יטמאו. שהיו מגדלין אותן לפרה בחליצות הנעליים בפלעים ותחתיהן חלל כדאמרינן בסוכה בהיכל תחת המטה (ד' כח.) לפי שעשו מעלה בכהן השורף את הפרה שהא פרישתו בטהרה ואין אמיו ההכהים נוגעין בו כל שבעה כדאמרינן בסדר יומא (דף ח:) והתינוקות הללו שלא נטמאו מעולם ממלאים מים למקדשין ומזין עליו כל שבעה: **ולשמור הזרעים.** שדה המוכלת וחרושה לעומר קודם לפסח שבעים יום כדאמרינן במנחות (ד' פה.). אי נמי בשביעית ספיחים לעומר ושתי הלחם[ט]: **אין נותנין לו שכר שבת.** אם שכיר יום הוא: **לפיכך אין אחריות שבת עליו.** אם אירע בהן קלקול בשבת אין חייב לשלם: **שכיר שבת.** שבוע: **שכיר שבוע.** שמיטה שלימה: **נותנין לו שכר שבת.** שנבלע בשכר שאר הימים ואינו מפורש לשבת: **בשקנו מידו.** שאם יקלקל שמירתו ישלם הא ודאי ישלם שהרי הוריד עצמו לכך ושיעבד נכסיו: **אני אנא.** לענין שבועת הפקדון אשם גזילות: **קדשים שהבעלים חייבין באחריותן.** כגון דאמר הרי עלי והפרשן והפקידן לזה וכפר ונשבע והודה חייב קרבן שבועה: **שאני קורא בהן בה' וכחש.** קס"ד טעם דחיובא משום דהן של גבוה קריון בהו ומעלה מעל בה' וכחש: **ושאינן חייבין הבעלים באחריותן פטור.** הנשבע שאני קורא בהן בעמיתו וכחש מפני שהם קרוין של עמיתו ודעמיתו פטור דכעינן בה': **כלפי לייא.** כלפי היכן הדבר נוטה. לייא היכא כגון (ברכות ד' נח.) חלבי לנהרא כגני לייא: איפכא

מסורת הש"ס

א) [לעיל פנ: מג.], ב) שבועות מב: [ע"ש], ג) [מתוכות קח.], ד) [תוספ' פ"מ מדרס ה], תוספתא שבת פי"מ], ה) [לעיל טו. וש"נ], ו) [שקלים פ"ג מ"ח], ז) [שם פ"ד מ"כ], ח) [שם מ"ח], ט) [וע"ע תוס' יומא קכב. ד"ה של תוס' מנחות פד. ד"ה שומרין].

תורה אור השלם

1 נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מָעַל בַּיהוָה וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בִּפְקֻדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגֵזֶל אוֹ עָשֹׁק אֶת עֲמִיתוֹ:

ויקרא ה כא

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכן אמר ר' יוחנן וכו' א"כ אמאי בעי:

גליון הש"ם

גמ' ונשבעין ליטול שכרן. עיין בהגהות מרדכי פ' האומנין אות תנה:

עין משפט נר מצוה

קסט א ב ג מיי' פ"ג מהלכות שכירות הלכה ט:

קע ד מיי' שם פ"ב הל' ט ופ"ג הל' ט:

קעא ה מיי' שם פ"ב הל' ח ופ"ג מהל' שכירות הלכה כ [ופ"ה מהל' טוען ונטען הל' ה] טוש"ע חו"מ סי' שא סעיף א:

קעב ו מיי' פ"ו מהל' שבת הל' כה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שו סעיף ד [וכ' אלפס שבת פכ"ג דף עח:]:

קעג ז [מיי' פ"ב מהל' שכירות הלכה א] סמג עשין פה טוש"ע חו"מ סי' שא סעיף א:

קעד ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

מוסף רש"י

נשבעין. הבעלים שבועת שומרין. לגזברין. שהרי ההפסד להקדש, שאין הבעלים מייבים לשקול עוד, דתניא (כתובות קח.) תורמין על האבוד שלא נודע (יומא סה:). **ואם** לאו. שלא נתרמה התרומה אין ההפסד להקדש אלא של בעלים, לפיכך נשבעין לבני העיר (שם). ואין עולין להם. לבעלים ונריכין לשקול לשנה הבאה (שם). קדשים שחייב באחריותן כו' ונשבעין עליהם. כגון אמר הרי עלי עולה והפרים בהמה לגדרי והפקידה לה, נשבע עליה אותו שהפקדון כידו, דרעבו קרבן בה, דדבר הנורם לממון לר' שמעון כממון דמי (שבועות מב:). תורמין. את הלשכה כשלש קופות, על האבוד. אף על מי ששלח שקלו ואבד, ועל הגבוי, שעדיין לא הגיע כאן, ועל העתיד לגבות. ואפילו לא נגבה לאחר מכאן יש לו חלק בתרומה ובקרבנות אלא שחיסר מלוה (כתובות קח. ע"ש). היה שכיר שבת. שוטפים לו ז' פשיטים שכרו לשבוע, אע"פ שמגיע ליום שבת פשוט אחד, כיון דכל יום שבת נגלע עם שכירות שאר השבוע, זו היא הבלעה, שאבר שבת מבליע בתוך ימי השבוע, נותנין לו שכר שבת. הבלעה שרי (נדרים לז:). לפיכך אחריות שבת עליו. דהא נתנין לו שכר השבת (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com